

ZORA

ČASOPIS ZABAVI I PODUKU.

Pregled. Poezija: Po boju. — Odlomki iz ženskega dnevnika. — Idealist. — O dvo-boju. — Razgovori. — Svarabhakti. — Spomini na Benecke — Listnica. — Popravki. —

Po boju.

A. Koder.

Na tleh leže Slovanstva stebri silni
In podkev, joj, tepta nesreče dom;
Krog križ se klanja, križ sveta rešilni,
Gore slovanske turški stresa grom,
Osvet do neba pa doné glasovi:
„Bog silni čuj, saj tudi mi rodovi
Smo tvoji vsi, ustvarjeni v življenje,
A v radost ne, oj v večno nam trpljenje.“!

Menili smo, da zmage sveta zora
Na nebu poka, konec je gorja,
Verige tisučletne naša gora
Otrese, svóbode se svit zazná,
In v nadi meče dvignili smo taki,
Kazati svetu, vredni da junaki
Življenja smo, dovolj je dnij temote,
Preveč nam sužnosti, krivic, sramote.

Divjal je boj, ne boj, mesarsko klanje,
Usmiljenja poznal nij, nij dajal;
To boj svobode je, to maščevanje
Rodu, ki let jezer je vzdihoval,
Na polju kot snopovja bratov vrlih
Počiva ondi, kri za dom umrlih
Kot reka širna se drvi visoko,
Namešana s solzami vdov globoko.

Junak tam krepki, starec osiveli
Sta združena, grob krije nov oba;
Le majka tožna, dete tam v zibeli
Verig krvavih strup še zdaj pozna,
Otrok nedolžni rod, žen plakajočih
Odmeva jok zdaj v toge dneh bodočih,
Na prsih maternih sovraštva kupo
Pije nov rod, kot pil je ded gorjupo.

A stoj moj dom, buči naj vražja sila,
Junakov rod brezupa ne pozna!
Pravice boš si zemlja priborila,
Dan zadnji nij, vek dnij jezer imá.
Na polju krvnem zvezda tam leskeče,
Junaštva zvezde to je žar sloveče,
Ime sinov je, ki za dom junaški
Borili so in pali za-nj junaški.

In mine noč, spet pride dan in zora
Iz teme vzhaja zlata kot nekdam,
Verige strese zopet Slave gora,
Junak gre v boj, otrok v zibeli zdaj.
Kri dedov slavnih ondi zakopanih
Vzbudi se, srd junaški pravd teptanih
V stotero večej sili tam napoči,
Osvete strašni dan rodi se vroči.

Vsak rod kovač si lastne je osode,
In dni živi, kê si zasluži dni.
Pogum, moj rod! bodočnost tvoja bode,
Oj v tužnost temno nisi vstvarjen ti.
Če danes ne, če jutre nisi srečen,
Zavržen, poteptan ne bodeš večén;
Kar dobro je, kar sveto, ne izgine,
Naj mine dan, jezer naj vekov mine.

Oj silni dan, oj dan Slovanstva silni,
Oj pridi, pridi, priti moraš ti!
Na gorah tvojih križ blešči rešilni
Križ, — odrešenja znamenje blešči.
Osvet do neba krog doné glasovi:
„Bog silni čuj, slovanski vsi rodovi
Smo tvoji, glej, in vstvarjeni v življenje,
V sramoto ne in večno nam trpljenje!“

Ti narod tožni, narod poteptani,
Krvi napoljeni slovanski dom,
Povzdigni glavo, dnevi so ti dani,
Osvete silne ko odmeva grom!

Tedaj moj rod, tedaj ti, zemlja sveta,
Svobodna boš, ta pesem ti zapeta
Pričuje pa krivic jezer število
Junakov palih ti za dom obilo!

Odlomki iz ženskega dnevnika.

P. D. - Pajkova.

(Dalje.)

Stotnik mi je pisal, revež! To je pismo! polno ljubeznjivosti, polno zarob in priseg, da je njegova ljubezen do mene prava in istinita. Pismo pa končuje s takim obupnim javkanjem, da namesto bi mi ono vzbudilo čustvo ganjenja ali vsaj pomilovanja, vzbudilo je v meni le nekaj, smehu podobnega. Da pa ta utis njegovega pisma ne prihaja iz moje hudobije ali iz moje porogljivosti proti njemu, priča mi je Bog. Sej ga pomilujem, iz globočine srca ga pomilujem ter obžalujem, da on trpi zavoľo moje trme. Nesrečna ladija, ki ga je sim pripeljala, nesrečni trenotek, v kojem je mene srečal! Ali pameten človek, ki ima srce in glavo zdravo, smejati se vendar mora čudnemu slogu njegovega pisma, in pretiranim vodenim frazam, v kojih izrazuje svoja čustva.

Jaz sicer nissem zvedenka v ljubezenskih pismih, sej je to njegovo pismo prvo take vrste, koje sem dobila; gotovo pa je — vsaj po mojem razsodu — naloga takega pisma, da ono samo visoke in nežne občutke v prejemniku vzbuja. A kakó čisto nasproti tem navedenim so ona, koja čutim po prečitaniu njegovega pisma! Preje je bila milostljiveja, nego je zdaj, moja sodba o njem; zdaj pa je takoršna postala, kakoršno si jo je sam svojim pismom zaslužil. Da, da! ljubezen tega človeka je ali nasledek njegove lenobe in dolzega časa, ali pak umetniški proizvod nezdravega branja. Ha! in jaz naj takej ljubezni svojo nagnenje podarjujem? Jaz naj združujem svojo roko z roko človeka, koji morebiti iz same lehkomiselnosti trdi, da ljubi? — O ne ne! raje hočem večno in stokrat samka ostati, nego udati se njegovemu snubljenju in si prezgodnji kes nakopati na glavo. — Je-li pametno, da se takó groznim mislim udajam? Jaz ga itak nikdar ne bodem ljubila, on mene nikdar ne bode imel v vlasti! — Maščevalna beseda, ah! in meni takó dobrodejna. Dobrodejna, zakaj? — Zató ker zdi se mi, da se z njo osodi vsaj nekoliko maščujem za vse, kar je ona mene v teku dveh mesecev mučila in me še vedno dalje muči. Pa, moj Bog, tudi za bridko slutnjo, s kojoj mi ona sedaj navdaja uže nekaj časa srce, slutnjo, da enkrat, joj! in to morebiti kmalu, ne bode mene ljubil oni, kojega bodem jaz z vsemi močmi prve ljubezni. —

Zato proč mehko srca! Z nikomer nočem imeti usmiljenja; nočem, in nočem njega ljubiti, ko bi me tudi on takó čisto, takó sveto ljubil, kakor ljubijo angeljčki Boga. Če trpí, vzdihuje in tarna, naj; tudi mene davi bridkost, a nihče se za mene ne zméni. Odkar sem zagledala luč svetá, trpim in srce se mi v hrepenenju topí; a še nihče nij poslušal mojih vzdihov in še nihče si nij prizadeval, da bi mi izpolnil vsaj ene najžlahtnejših mojih želj. Vsak kot tujec mimo tujega gorjá hodi, vsak; ako tedaj vsak, zakaj

ne tudi jaz? Ha ha! Kakor potnik, ki v temnej noči po neznanih potih blodi, ter se zastonj ozira po bledeh svetlobi ne lune, le samó kake trepetajoče zvezdice, takó se moj stotnik zdaj zastonj ozira s svojimi strastnimi očmi, da bi ujel en sam, ne mili, le samó prijaznejši pogled moj. Stotnik, stotnik, stokrat zastonj je tvoj trud in tvoje iskanje; z vsemi svojimi brezštevlnimi znaki ljubezni ne bodeš izbrisal iz moje duše utisov svojih besed, in svojega nesrečnega pisma.

„Česlav!“ — Čudno imé. Je-li to krstno imé ali priimek? — Krstno imé mora biti, kakovo slavljsansko imé. — Ali kaj mi je, da ne morem ravno pisati? Trese se mi roka in tukaj v prsih mi je nekako čudno! — In vendar nijsem bleada; rudeč mi je obraz, celó oči se mi vidijo rudečkaste in to še od neke nenavadne rudečice. — Zdaj vem; prestrašila sem se, ker se mi je on takó nenadno prikazal; zató mi še zdaj takó močno bije sréé. Vendar, zdi se mi, da predolgo traja ta moj strah; sej jaz sem ga v jutro srečala, in zdaj je uže noč. Pa tudi, če se ne motim, strah zabledi lice, a moje rudí. A bolna tudi nijsem. Sej sem danes s takovim tekom pojedla, kar so mi dali, kakor uže davno ne. Tudi sem danas bila boljše volje nego navadno; celó naš veliki maček je bil od mene pobožan, kar nij mala reč. Mačke od nekđaj sovražim, sama ne vem zakaj; menda zató, ker so one simból prekanjenosti, meni najostudnejšega greha.

Ali je on mene pozdravil ali mojo tovarišico, koja se je z menoj šetala? Najbrž njo. Ker ona je meni rekla, brž ko ga je z daleka zapazila: „Gospod Česlav gré“. Ali meni se dozdeva, kot da je bil ná-me obrnen njegov pogled, ko je naju pozdravil. Vendar, mene bi bil pozdravil? Sej še nij nikdar z menoj govoril.

A mogoče je vendar, da je meni veljal njegov pozdrav. Sej vem za mnoge gospode, koji mene vselej srečaje pozdravljajo, a me vendar nič bolje ne poznajo, kot on mene pozná. In jaz, ali sem mu ozdravila, ali ne; prijazno ali pa boječé? — Kje si moj spomin, da ničesar več ne pomniš?

Če sem ga, gotovo prijazno; ali žalibog, da le še to pomnim, da, ko se mi je on bil prebližal in sem na-nj povzdignila svoje oči, da bi ga pozdravila, zavrtelo se je takó okoli mene, da ako ne bi se bila naslonila na pazuh svoje spremljevalke, bi še bila znabiti padla.

Ne vem, na čem se mi je bila spotaknila noga, da se mi je takó zgodilo.

Oh, danas nijsem za pisanje. Ničesa ne morem na papir spraviti, da si se mi vidi, kakor da še nobedenkrat me nij takó gnala nevidna moč k pisanju, kakor baš danes. Napisala bi uže kaj to vem, ali nič pametnega; še to majheno, kar sem do tod napisala, nijma ne glave ne nog. — Ali od svojega ljubljenega dnevnika se vendar ne morem ločiti.

Pa sej sem sama v sobici, in nihče ne vidi mojega smešnega ravnanja.

Tedaj Česlav, Česlav je ime onega, ki mi njega od drugih možkih razločuje! Kdo pa je ta gospod Česlav, od kod in kakov je njegov posel? — O da nijsem o tem izpraševala svoje družice; njej bodo gotovo znane vse njegove razmere, ker celó njegovo krstno ime pozná. Moj Bog, ali sem pa mogla takrat in tudi pozneje spregovoriti pametno, razumno besedo? Zgodilo se mi je ondaj z besedo, kakor zdaj s peresom.

Čudne prikazni človeka! On moli, tarna, vzdihuje, trepetá, da nekaj doseže; a ko se mu prilika prikaže, da se mu hrepeneča želja izpolni, od

prevelikega veselja izgubi zavest, sladka nenadejanost mu duh takó omami, da pozablja prejšnje skrbi in trude, da ne vé srečnega trenutka, koji baš tako brz v bežanju minljivosti, kakor kesen v svojem prikazovanju, je izginil uže, predno se ga je človek dobro zavedel. A kaj se potem človeku zgodi? Z mokrim očesom in potrjim srcem gleda tija v neizmernost za bežečim trenutkom, jezi se na svojo omahljivost, upa, da se mu zopet povrne mila prilika sreče, obetuje si v prihodnje, ako se mu bode spet prikazala, znati jo ceniti in pekel in nebesa vladata mu v prsih, a on je še nesrečnejši nego je preje bil.

Enak je moj sedANJI položaj.

Dva cela meseca sem vzdihovala po današnjem trenutku; in ta trenotek je prišel, ko sem ga najmanj pričakovala; a tudi izbegnil baš takó nenadejano, ne pustivši za seboj družega sledú, samo da je pomnožil moj prejšnji nemir. —

Oh dvom je strašna, strašna reč; hujša menda od bolesti. Kadar smo gotovi kake stvari, za kolikor nam je ona vzrok težav in bolesti, ipak na zadnje se jej udamo in kolikrat celó z neko udanostjo. Dvom pak nam vedno ziblje srce mej upi in bojaznimi in v našej duši vzbuja nek boj, koji nam provzročuje bridkih težav.

Sej mi nij za njegov pogled, oh ne; ampak le toliko bi se rada prepričala: ali sodi me on s sodbo, koje sem si sama s svojim obnašanjem zaslužila, ali pak mileje. — A srce, kakošno si pa zopet ti? Nemirno se mi viješ v oprsju, a pri vsem tem si, — sama ne vem kakó bi zvala čustvo koje tebe zdaj navdaje — veselo ali pak celó srečno. Ali tema dvema čustvoma je denašnje tvoje stanje gotovo v nečem podobno. Toliko vem, da se neka sprememba z menoj godí; kakošna, tega ne morem in ne znam povedati.

(Dalje pride.)

Idealist.

Životopisna samo-izpoved.

Spisal Vatroslav.

(Dalje.)

1. aprila.

Božidar! slučaj, oni važni, čarodejni faktor vseh dogodeb našega življenja, dal je brezciljneje moje delazeljnosti določeno smér. Nenadoma naklonila se mi je priložnost k uresničenju mojih teženj.

Baš sredi snovanja raznih načrtov začelo je pomanjkovanje na moja vrata trkati, kar me nenadejano obišče moj sorodnik, bogat župnik. Ko mu tekom govorov sedANJI svoj položaj objavim, stavi mi vrli možak sledečo ponudbo. „Vatroslav“ mi pravi on, „vidim, da v Vaših prsih tli iskra umetniške navdušenosti. Vi bi s svojo navdarjenostjo lahko mnogo koristili domovini. Kaj pak, hočete li Vi v mojo hišo preseliti se? Jaz Vam ponudim vseh potrebnih sredstev in imeli bodete vseh pripomočkov na razpolaganje; samó, ko bi ne bili — oženjeni!

Da! kakor sem rekel: ko bi Vi hoteli sami biti za nekaj časa, moj dom Vam je na razpolago!“ —

Prijatelj! ta ponudba me je iznenadila. V prvem trenutku nijsem vedel, kaj bi možu odgovoril. Baš hočem odvrniti, da svoje soproge ne morem zapustiti, ko mi Lucijeta, ki je bila meju tem vstopila, takó da je nehoté konec najinega razgovora slišala, besedo prestriže ter reče:

„Vatroslav! gospod župnik je danes pravo pogodil. Povem ti, mnogokrat sem užé premišljevala, na kak način bi ti mogla odvzeti skrb za vkupni naju obstanek, da bi se mogel ti brezskrbneje duševnej delavnosti posvetiti. Rada se umaknem jaz zakonskej sreči, dokler se tvoje okolnosti vzboljšajo.“

Božidar! povem ti; ostrmel sem; lastnim ušesom nijsem veroval. Ko se zopet zavém, porečem:

„Kaj, Lucija? Ti me hočeš zapustiti? Da-li me ne ljubiš več?“

„Da, Vatroslav“, odvrne ona brez pomisleka, „zapustila te bom, in to baš ker te ljubim. Ne morem te gledati, kako mi koprniš, ker ne moreš uresničiti svojih teženj. Da, mili soproj! edina ločitev te more rešiti; kajti prostemu materijalnih skrbij bode ti mogoče, izvrševati zadačo, za katero se čutiš pozvanega. Moj sklep je storjen in bode še danes izvršen.“

Vse moje ugovarjanje, kakor tudi župnikovo obžalovanje, da nikakor nij hotel naju posilno razdvajati in najino zakonsko sporazumljenje kaliti, vse je bilo zastoj. Ona je ostala stanovitna ter z nekakim ponosom dejala:

„Za me se ne boj! Ne skrbi me, o čem bom živela; sej so i ženi dane sposobnosti, s katerimi si more pridobiti k življenju potrebnih sredstev. Ta moja žrtva, katero s krvavečim srcem na žrtvenik domovine položim, naj ti bode nagon k neumornej dejavnosti. Ne vrni se pred k meni, dokler kaj izvrstnega ne poizvedeš in si imena ne proslaviš!“

Prijatelj! da-li je to govor slabotne, od nas možev, tolikanj zaničevane ženske? Je-li žena tolike nesebičnosti in požrtvovalnosti zmožna? Kaj praviš ti, ki ženstvu vse vzvišeno mišljenje odrekaš? Mar porečeš, da je ničemurnost dala Lucijeti povod k temu činu? — Jaz čutim, da ne; kajti videl sem, koliko je žena trpela in da je ta njena odpoved res dragocena žrtva ljubezni. Navdalo me je sveto spoštovanje do žene, ali nijsem se drznol, jej več ugovarjati; bilo je vse zastoj. Dozdevala se mi je v onem trenutku kot neko vzvišeno, nadzemeljsko bitje. Udal sem se torej njenej volji, premda s težkim srcem in sprejel župnikovo ponudbo.

Nem in v žalomila čuvstva utopljen spremil sem včeraj svojo drago soprogo na kolodvor.

Pri slovesu mi je žena rekla, da bode zasledovala s pozornim očesom tek mojega delovanja, in da mi je pot k njej vedno odprt; toda nastopiti smem ga še le po izvršenju kakšega izbornega umotvora ali pak, česar me Bog čuvaj, v slučaju zdvojenja.

Božidar! veruj mi, srcé se mi je trgalo od prevelike bolesti, ko se mi je blaga družica z vlakom vedno dalje in dalje odmikala — tija proti jugu, kamor jo vleče srcé k nje prijateljici — Edvigi na otok — Čres. Naposled je zmozel moj duh mehkužna čuvstva srea. Spomnil sem se Lucijetinega opomina k ozbiljnemu delovanju. Naglo sem uredil svoje tukajšnje razmere in jutre se podam na dom k mojemu pokrovitelju, od koder pričakuj prihodnjega mojega pisma.

4. aprila.

S tem lističem Ti naznanjam svoj prihod k župniku. Poštni kolek Ti ovaja, od kod Ti pismo dohaja.

stojališče, ker godilo si njej bo, kakor orjaku, ki ga je Herkul na prsih združil! Da moda res na daleko in široko vlada, potrjuje ne samo kakor kameleon menjajoči se kraj telesne obleke, nego tudi dvojni kraj dušnega oblačila, ki mu je „čast“ ime. V kako prostej, skladnej in vzvišenej obliki so pustili pojem časti slavni Grki in Rimljani svojemu zarodu, in kako neusmiljeno ga je izkrivil že srednji vek! Srce zavednemu gledalcu krvavi pri takem pogledu napredka! Napreduj človeštvo! pokoravaj si z umom svojim nebrojne moči prirode, plavaj črez široko burno morje, hodi črez gorostasne, večnim snegom krite planine, udiraj v skrivnosti polarskega leda in v razžarjene afrikanske puščave, kroti divje zverine, uprezaj veter, ogenj, vodo in sopar v jarem svojega samosilja, ter je sili, da ti kot robovi služe — ali zapodi tudi satansko druhal iz hrama „časti“ ter postavi pred vrata kerubima s plamtečim mečem, da svetišča ne oskruni več predrzna roka!

Čast je v 19. stoletju dvojna: prva je, katero si vsak posameznik svojim, po zdravih in plemenitih nazorih ravnanem življenju zadobi, in katere mu nikdor, tudi smrt vzeti ne more.

Virtus, repulsae nescia sordidae
Intaminatis fulget honoribus,

pravi Horacij o njej. Ta čast pa ne tiči ne v imenu, ne v grbu, ne v dostojanstvu, ne v bogatstvu, ne v moči, ta čast je dobra vest, a dobra vest je prava čast. In to je tista čast, katero v zgodovini starih narodov tako občudujemo, v katero upiramo kakor v jasen meteor strmeče oko, katera nas krepi, blaži in povzdiguje in katero žalibog dan danes vedno bolj in bolj izpodriva čast druge vrste, čast „vitežka“ — point d'honneur, to je nje terminus technicus. Ta ne raste na teh tleh in za njo se sam zastonj trudiš, ker to čast meri ljudstvo, podeljuje javni, občni glas. Ta se ti tudi lahko vzame, ali jo zopet lahko zadobiš, ako samo umeješ dobro sukati oster meč in ako imaš „sokolsko oko“ in mirno roko pri tankejših risanci.

Dragi čitatelj, ne bom ti dalje razkladal te teorije, sej njo kot k „bon tonu“ spadajočo stvar dobro poznaš; tudi bi mi krv pri tem zavrela, jaz bi pa rad s popolnim duševnim ravnotežjem govoril o temeljitosti reševanja te vitežke časti, posredno dvoboja.

Mnogo zvezkov se je že o dvoboju, a večidel proti njemu pisalo. Nekteri so ta iz srednjega veka na nas prešedši običaj branili, drugi — in teh število je mnogobrojno — so dvoboj soglasno kot rano našega družtvenega življenja označili, ter rekli, da je to poslužek, kateri izobraženosti in zdravemu umu nasprotuje: izobraženosti zato, ker imamo postave, po katerih se razžaljenje odvrča, kaznuje in maščuje; a umu, ker ima dvoboj neposredno v skušnjji, katero so v časih surovosti „božje sodišče“ imenovali, svoj izvir.

Dvoboj je porod nevednosti, praznoverstva in fevdalizma. Mi se hvalimo, da živimo v dobi napredka; mi smo nevednost, praznoverstvo in fevdalstvo izkorenili — a pridržali dvoboj, — dvoboj, kateri je, pravo rekoč, s premislekom storjeni umor ali pa morilni napad! Dvoboj, pri katerem ne odločuje pravičnost, nego večja moč in spretnost.

Grki in Rimljani vedeli so gotovo v sijajnih časih svoje izobraženosti, kaj je čast, kar priča njih strastno poganjanje za njo, — ali dvoboj, — kakoršnega ima 19. stoletje — bil jim je neznan. Pri njih so ga imeli samo prosti gladiatori, zapuščeni sužnji in obsojeni zločinci, ne pa cvet aristokracije, kakor dan danes. Junaški dvoboji pred trojskim ozidjem ne ido v ta predel.

V potrditev rečenega podajem nekoliko dokazov.

Marij, katerega je neki teutonski glavar na dvoboj poklical, odgovoril je: „Če ti življenje preseda, pa se obesi; ali če hočeš, dam ti izsluženega gladiatora, da se z njim lahko po volji boriš“. V Plutarhu se čita, da je zapovednik brodovja Eurybiad, prepirajoč se s Temistoklom, palico vzdignil nad njim, a ta nij potegnil meča — kakor bi se to dan danes zgodilo — nego je odgovoril: „πάταξον μὲν ὄν, ἄκουσον δέ“ — „udari me, a poslušaj! Sokrat, kateri je zbog svojih prepиров marsikatero gorško dobil, prenašal je vse voljno. Ko je enkrat dobil brco, bil je, kakor navadno, miren, ter rekel nekemu, kateri se je temu čudil: „Kaj misliš, da bom šel osla, ki me je brenil, tožiti?“ V Platonovem Gorgiji vidimo, da stari za dobljeno zaušnico nijšo zahtevali drugega zadostjenja nego sodnijsko. Krates, glasoviti cynik, dobil je od godca Nikodroma tako hudo zaušnico, da mu je lice oteklo in krv podsedla; on si je za tem privezal na čelo deščico z napisom: „Νικόδρομος ἔποιε“ — „to je storil Nikodrom“. Vsa Grčka je potem črtela tega piskača, ker je surovo ravnal z možem, katerega je vsa Atena kot poluboga spoštovala. Seneka je v svojej knjigi „de constantia sapientis“, razžaljenje, „contumelia“, temeljito razpravljal, ter dokazal, da se modrec na-njo ne ozira. Se vé, to so bili modrijani! —

Proti dvoboju so vse dežeze svoje dni imele postave, katere so ostro kazen zoper dvobojce odločevale. Ali vse nij nič pomagalo. Dvoboj se je ohranil v izobraženem društvu človeškem — posebno v viših krogih — in javno mnenje bi tistega, kateri se pozivu na dvoboj ne bi odvezal, babeža imenovalo.

So okolnosti in razmere, v katerih se mož, ki čuti v sebi čast in ponos, ne more oglušiti pozivu na dvoboj. In če tudi sam pri sebi dvoboj za neumnost smatra, vendar ga neka skrivna moč vleče k orožju, da ga zavihti proti prsom svojega soborivca. Ne da bi se dvoboja strehopetno ogibal, gleda vendar umen mož, da se va-nj nepremišljeno ne zaplete. On ne daje z naglim in surovim razžaljenjem temu krvavemu delu povoda. In če je tudi koga razžalil, rajši svoj pregrešek spozna, nego da bi ga z drugim še večim popraviti hotel. In to gotovo ne škoduje njegovej časti in nobeden človek nema temeljitega vzroka, dvomiti o njegovej srčnosti. Vprašajmo: je li dvoboj dokaz srčnosti in poguma? Filozof in nefilozof bota odgovorila: da ne. In ako želiš, da ti oba svoj odločen odgovor motivirata, storil bo filozof s kratka tako-le: več srčnosti in velikodušja je tam, kjer se razžaljenje odpušča, nego ondi, kjer se za to stvar udari v krv. Nefilozof pa te bode bolj vsakdanjim načinom prepričal veleč: prašaj stare vojnike, in vsi bodo trdili, da njihovi tovariši, ki so v miru sloveli kot boriveci, niso bili takrat, ko se je na krvnem plesišču vagalo življenje, najhrabriji, dá, nekaterim je celo srce upadlo, in po pravici se jim je malodušnost očitala.

Tisto tedaj, kar se navadno pri borivcu srčnost imenuje, nij drugo, nego učin treslice ničemurnosti in baharije, in to mu ravno daje moč navidezne hrabrosti; ko bi nam bilo mogoče pogledati v srce borivčeveo, kadar on s prisiljeno odločnostjo nevarnosti kljubuje, videli bi, koliko napinanja in truda išče to farizejstvo. Taščina (praznost) in širokoustje pa v bojnih redovih nij na mestu, pač pa v dvoboju i ravno zato tukaj nij govora o pravej srčnosti, hrabrosti in pogumu. Lepo razlaga umni Lessing v svojem Laokoonu pravo srčnost in hrabrost pri izobraženih Grkih in pri barbarih. Pri Grkih, pravi

on, „bil je heroizem, kakor skrita iskra v kremenju, katera mirno spi, dok njo kakoršna vnanja sila ne vzbudi, ter kamenu niti njegove jasnosti niti mrzline ne jemlje. Pri barbarih bil je heroizem jasen uničujoč plamen, kateri vedno šviga, ter vsako drugo dobro lastnost v njem sne ali barem črni. Če Homer Trojance z divjim krikom, a Grke povsema tihe na bojišče vodi, jasno je, da je pesnik hotel prve kot barbare, a druge kot izobražen narod opisati.“

(Dalje pride.)

Razgovori.

J. P.

VI.

Preidimo sedaj k največji Preširnovi poeziji, k „Krstu pri Savici“ ter si ogledimo najprej historijske snovi, na ktere je ta epopeja postavljena, in potem stroj, v kojem je ona zložena.

Predmet, čas in misli „Krst“ so vzete iz davne preteklosti slovenskega naroda, iz one krvave dobe, ko so naši pradedje vojevali „za dom častni in slobodo zlátno“, za svojo staro vero, za svojo narodnost, za samostalnost. Preširen nas postavlja v sredo onih bojevitih časov, ko je germanstvo jelo na zapadne Slovence valiti se in to pod obrazom krščanske obrazovanosti in milosrčnosti.

Zgodbe v „Krstu“ omenjene spadajo v osmo stoletje, v dobo Valhunovega vladanja in divjanja. Strahovite one boje Valhuna s slovenskimi plemenitniki popisuje nam pisatelj „Zgodovine slove. naroda“ v četrtem poglavju, a pred njim užé Valvazor v svojem neprecenljivem delu: „Herzogthum Krain“, v sedmji knjigi, drugem poglavju. Ker se Preširen sam na Valvazorja sklicuje, postavim sim glavne točke njegove tudi Preširnu kot izvir služee povesti, a v slovenskem prevodu.

Valvazor piše: „Mir, kateri je biskop Virgilij cerkvi krščanskej na Slovenskem vedel nekoliko časa ohraniti, bil je brž skaljen, ko vojvoda Ketimar (Preširen ga zove „Kajtimar“) svojo glavo k večnemu pokoju, a njegov sin, vojvodič Valdung ali Valhun, ktereга Adelzreiter inace tudi Batinija nazivlje, na vladino kormilo roko položi. Kajti je hotelo (slovensko) plemstvo bavarsko igo, ondaj po kranjsko-krotanskih vojvodah tema deželama od bavarskega naroda nakladano, po vsej sili s šinjaka otresti, brané se pokorjavanja krščanskim knezom.“

„Takemu prevratu podajala je mladost Valdungova (Valhunova) najshodnejšo priliko. Najimenejša góspoda in vlástela nij hotela pod mili jarem Kristov gizdavih svojih tilnikov pripognoti, temveč se je starega, podedjenega neverstva trdovratno držala, zdaj pak se také ohrabila, da je puntarski meč potegnóvši z njim kristjane napadla. Odpodivši kristjane in njih svečenike udrla je ona, pridruživši si gospodó štirsko in slovenske strani, z veliko silo na Laško ter na mnogih straneh krščanstvo stiskala. Ker nij nikjer dovoljnega upora našla in je nezvestoba njena brže hodila nego njena kazen, prekipela je krvava nje silovitost nalik reki bregove prestopivšej.“

„Deziderij, kralj longobardski, kanéč temu zlu v okom priti in pagansko besnost kaznovati, napoti se proti slovenskej gospodi s svojimi narodi, a zabadava! Potratil je krv velike množice svojih in izgubil svoje najjakše vojskovodje.“

„Pa kar je Slovencem ta dolžen ostal, to jim je bavarski vojvoda Tesel ali Tasilo obilo povrnil. Ta se napoti, premda o najneugodnejšem času, o Božiču, s tremi armadami na Korotansko, Kranjsko in slovensko stran, zgrabi svoje neprijatelje s treh krajev in posede vso zemljo, zapleni veliko število slovenske gospode in veliko množstvo žensk in otrok, osvobodi mnogo vjetih kristjanov in posadi prognanega vojvodiča Valdunga, gore omenjenega Kitomar-ovega sina, kterega so bili Korotanci in Kranjci iz svoje dežele izpodili, zopet na vojvodski prestol.“

Biskop Virgilij z nova pošlje svoje svečenike v deželo, a z malim uspehom.

„Jedva je minolo leto, odkler je vojvodič Valdung bil na kneževski prestol posajen, užé na-nj in na brzo pokristjanjene Slovence“ (tudi Bogomila in Črtomir sta nepričakovano brzo križ prejela) „gospoda in vlastela grozni punt in upor povzdigne. Kajti, premda je vojvoda Valdung deželo z vsakošno milostivostjo vladal, ipak njegova gorečnost za krščansko vero verskej te gospode mrzloti nij hotela ugajati.“

„Mogoče, da se je pri tej gorečnosti nekoliko sile“ (vendarle sile?) „upotrebljevalo, kar pa navadno duhove razjarja. Kajti v „Collectaneis Ammonii“ je čitati, da so oni Sloveni po Korotanskem in Kranjskem, koji so krščanstvo užé bili prejeli, povelje dobili, budnim in dobro pripravljenim biti k silovitemu pokorjenju nepokornežev“ (tedaj notranje huskanje!!). „Vsled tega so tudi plemenitniki po deželi priprave delali zaključivši, z živežem in orožjem dobro prevideni v treh dneh na vojvodo Valdunga v dobrem redu planoti.“

Eden izmed najimenitnejših „kolovodij“ slovenskih bil je Jerman Avrelij, ki pa je pred Siskom mestom Valdungu podlegel in živ v roke mu prišel. Drugi imenitni „Avrelijev sopuntar in bunski sorodnik“ (kakor ga Valvazor, Slovencem malo prijazni, imenuje) bil je Droh, ki je pri Metliki istemu Valdungu v pest prišel. Oba-dva je Valdung dal „po staronemškem zakonu“ (besede Valvazorjeve) do mrtva ohromiti in potem trupli v mlako vrči!

S tem pak Valdung nij druga dosegel, nego da je dva glavarja plemenitnikov slovenskih „iztrebil“, a paganstva šče davno ne izkrcil, kterega dela se je stoprv „z dvoreznim mečem božje besede“ (besede Valvazorjeve) lotil. „Ali“ — pravi Valvazor — „večina gospode je ipak šče svojim bolvanom (malikom) ostala zvesta in nasproti krščanstvu jako trdovratno se ponašala“.

S temi besedami končuje Valvazor drugo poglavje sedme za našo staro povestnico preimenitne knjige.

Valvazorjeva povest je po Preširna lastnih besedah podlaga „Krstu pri Savici“; iz Valvazorja je Preširen šče mnogoteri drugi predmet svojim poezijam posnel.

Pogledimo zdaj, kako naš pesnik zgodbe one dobe v „Vvodu“ in „Krstu“ pripoveda!

Valhunova moč v Korotanu in Kranju vedno bolj narašča. Avrelij in Droh, glavarja slovenska, sta svoj život pustila; edini Črtomir (oseba nehisto-

rična) se šče brani in bojuje za domovino in staro vero. Uže mu pomanjkuje ljudij; v tej stiski se z malo trumo svojecev v „Ajdovski gradec“ v bohinjaške dolini, svojo „lastnino“ zaklene. Devetkrat vekša množica sovražnikovih obspe Črtomirov grad. Šest mesecev ga uže oblega in izpodruva, zastonj! Hrabrost Slovencev odbije vse naskoke. Nazadnje ga pritisne nepremagljiva lakota; Črtomir skliče zbor svojih vojščakov in jih ohrabruje k nočnemu izletu v neprijateljski tabor; če bi kdo izmed njih hotel svoj život ohraniti, on mu to dopušča, samó ne pred jutrom. „Ne zapusti nobeden ga v tej sili“, pravi pesnik, „strahljiveca v celem ni imel števili“.

Kakor je bilo zgovorjeno, plane Črtomir sredi noči v najhujšem divjanju nevihte na sovražnika; a ta je imel isto nakano: svojega nasprotnika tudi nenadoma napasti. Vname se strahoviti nočni boj okoli Črtomirovega tabora in ne prestane, predno nij vsa Črtomirova vojska pokončana. Ko se zdani, obsije solnce cele kope umorjenih — med njimi je več nego polovica kristjanov —, a Črtomira, na kterega je Valhun najbolj hlepel kot na vodjo, nij med padlimi; on se je čudovitno rešil. — To je sodržanje „Vvoda“; nekoliko tega se potem tudi v „Krstu“ ponavlja.

Nasledke te bitve pri „ajdovskem gradu“ in povod, s kterega je čudovito rešeni Črtomir k črtjenej preje kristovej veri preobrtni in krstiti se dal, pripoveda pesnik v krasnih staneah „Krstu pri Savici“.

(Dalje pride.)

Svarabhakti.

Jos. Šuman.

(Dalje.)

2. rě ľě.

Staroslovenskemu rě ľě stoji v ruščini nasproti a) tudi rě ľě, b) ere ele olo; v zadnjem slučaju imajo neslovanski jeziki samoglasnik pred r lo^m; iz tega je sklepati, da je ruska oblika prvotnejša od tako zvane staroslovenske, in da je staroslovenska postala po preložbi glasov (μετάθεσις), oziroma iz izvirne oblike er vlsed svarabhaktinega razvitka ere, tako da je rě postal iz ere, to je re+e. Ruski prepisalec ostromirskega rokopisa, ki sicer po svojem (panonskem) izvirniku piše sploh rě ľě, ima vendar v svoji opazki enkrat tudi pere-gũn,avũ (ne př-gũn,avũ) in s tim kaže, da je že takrat v njegovem (ruskem) jeziku se govorilo pere- ne př-, in on je oblike rě ľě po svojem (panonskem) izvirniku sicer le prepisaval. Ker gredo oblike v sorodnih neslovanskih besedah z ruskimi a ne s staroslovenskimi, je sklepati, da so ruske oblike izvirnejše. Da bi na opak postale ruske oblike bereza iz brěza po poznejšem razvitku, bi ne bilo razumeti, kako se skladajo vendar s ruskim berse litv. bėrzās staronem. piricha; na dalje če bi bereza bila mlajša tvorba kakor brěza, onda bi v ruskem tudi besede o-grěbati, po-grěbati grěti, dremati, strěla itd. ne ostale, ampak bi se potvorile na ere, kar pa se ni zgodilo. Ravno tako se tudi nebniki v besedah žřebij žřebje žřebici žřelo čřevij čřevo čředa čředũ = čřstvũ čřemu čřenu čřepu čřesũ čřesinja žľedica žľed, a žľeza šľemũ le tako razumejo, če se jim podstavijo ruske prvotne oblike žerebej

pr. girbin Zal, žerebecù skr. garbhas itd., kajti le pred ì se goltnik omehča, a ne pred rě kakor kažejo besede o-grěbati grěti krěpù klěj itd.

Tudi tej razpravi so podlaga zbirke; prvi dve zbirki kažeta besede, v katerih staroslovenskemu rě lě tudi v rusčini in neslovanskih jezikih odgovarja rě lě oziroma samoglasnik zadi za r l^{om}; tretja zbirka ima besede, kder staroslovenskemu rě nasproti stoji ruski ere in severnoevropski er; v šrti zbirki isto tako staroslovenskemu lě nasproti stoji ruski ele olo = severnoevropski el; ruski olo je iz ele postal po vplivu, ki ga ima debelo glaseč se l na okolne samoglasnike.

V dendenšnjih jezikih gre jugoslovansko in česko tu s staroslovenskim, polsko sorbsko polabsko pa se v posameznih slučajih ruskemu bliža, ker ima samoglasnik pred r l^{om}, ali pa za njima isti samoglasnik; tudi tukaj posameznosti vokalizacije v stran pustim.

Po tem načinu so razjasnjene tudi glagolske oblike: vřig a vrěsti vržem vrěči, tlùk a tlěšti tolčem tlěšti r. tolku toloči itd.; izvorna oblika je *vėrg a *vėrgti, *tìlk a *tèlk-ti primeri litv. telk-nì telk-tì, iz te so postale tolčem stsl. tlùk a r. tolkn (iz tìlk-a: *tìlk-a: l-timber r. tolk-u, *tìlik a tlùk-a: l-timber), nedoločnik tlěšti iz *telešti r. toloči (: l-timber).

Tem oblikam nalik so postale mrěti mlěti r. merěti molotì (l-timber) iz izvirnega *mér-ti mélti, sedajnik pa mir-á melj á r. mrú meljú; v glagolih mrěti, mlěti, za-prěti r. -pereti, pro-strěti r. stereti, trěti r. terěti, za-vrěti r. -verěti, drěti (drati), r. poloti (l-timber) polju malorus. polu poloty slov. plěti (Mikl. parad. I. 7) je tedaj onaj ě, ki je pred nedoločnikovo končnico -ti, razvit po svarabhaktinem načinu; inachi je v glagolih grěja grěti, tlěja tlěti, (III. 1. Mikl.), pri-zirja -zirěti (III. 2), tu tudi v ruskem ostaja grěju grěti, tlěju tlěti, pri-zrju -zrěti itd., (ě = skr. aja).

Na koncu tega poglavja je gotov dostavek pridjana razpisava o sorodnosti skr. pari, gr. πέρει, lat. per, got. fair- (ver-), r. pere, stsl. přě, sl. pre- (pre-laz), polabski per pir (Schleich pör); koren je par-: pi-par-ti fahren.

3. ra la.

Tudi tukaj je razmera kakor gore, so namreč besede, ki imajo v ruskem in staroslovenskem enako ra la, sopen druge v katerih staroslovenskemu ra la odgovarja ruski oro olo. Podlaga razpravi sta tudi tu dve dotični zbirki, v prvi zbirki so besede, v katerih stoji v staroslovenskem in v ruskem kakor tudi v sorodnih neslovanskih besedah samoglasnik zadi za r^{om} oziroma l^{om}, n. p. stsl. bratrù sl. brat r. fratèr, gladùkù r. gladkyj lit. glódat n. glatt; v drugi zbirki se rusko razlikuje, in ima oro olo, polsko sorbsko ro ło, staroslovensko česko in jugoslovansko ra la, v izvorni obliki je stal samoglasnik pred r l^{om}, kakor kažejo sorodne neslovanske besede, n. p. stsl. blato ě. bláto serb. bláto pol. błoto gornosrb. bloto, toda r. bolóto lit. balá Torfmor Bruch; stsl. vlad a vlasti vladati, jugosl. vladati vladika (škof) vlášt (oblast), ě. wládnonti wladář (posestnik) vlast dežela), pol. włodarz (župan) włosé (gospodstvo), toda starorusko voloděti Volodimerù (Vladimer) Volodislavù, litv. valdyti, nem. walten verwalten; tako je nastalo tudi ime Kranj, kranjsko iz Carnia.

Ruske oblike so iz enakih vzrokov, kakor gore pri rě lě prvotnejše in je drugi samoglasnik postal po svarabhakti. Da je tukaj v združenem glasu

ra iz oro oziroma ro+o lo iz olo, jasni Schmidt iz tega, da je izvorni glas bil na sredi med a in o, glas ki zaznamuje ârâ âlâ, tako se razjasnijo polsko-sorbški ro ło in staroslovenski-česki-jugoslovanski ra la.

Po tem glasniškem pravilu se ravnaajo tudi koreninski glagoli (Mikl. par. V. 2) borja brati r. borju boróti lit. bar-iù bar-ti; kolja klati pol. kolje kłóć sorb. kolu kłóć n. kolju kolóti; porja prati r. poróti; (tedaj tudi glagoli po Mikl. par. V. 3 berja brati perja prati prim. litv. periù pèrti derja drati (: drėti), toda tako da se nedoločnik opira na okrepčano deblo ali recimo krepšo deblo *bùr- *pùr- oziroma *boróti *poróti prim. sù-borù in litv. barti (: προ-φέρειν opo-našati in opro-br-ium); v teh glagolih spada namreč a pred nedoločnikovo končnico -ti k korenu bra-ti, ináče je pri glagolih sùl-a-ti, stíl-a-ti, glagol-a-ti, syp-a-ti, kder je a postal iz izvirnega (skr.) aja.

(Dalje pride.)

Spomini na Benetke.

J. Pajk.

IX.

Krasen popoldan je bil in vabljev k izletu, ko v nedeljo 27. febr. t. l. stopam črez trg sv. Marka, ki se je vedno bolj napolnjeval z ljudstvom. Ko postanem pred cerkvijo sv. Marka in se hočem obrniti proti piazzeti, baš udarita ciklopa z dvema udaroma na velikanski zvon, ki stoji na vrhu zvonika „Torre d' orologio“.

Ko črez piazzetto pridem do mola, čakal me je tam uže moj vodja Carletto ter imel za mene in mojo soprogo gondolo pripravljeno. Brzo usedeva v njo in dva močna gondolirja odrineta barkioce proti jugu na laguno.

Prijazno je na morje sijalo sonce, kojemu je uže od dne do dne bolj naraščala moč. Brzo jo kreneta naša veslarja mimo nekjih parobrodov, ki so baš eden dan preje bili prijadrali iz Egipta in Levante ter zdrčimo tikoma izpod sprednjih delov onih morskih velikanov v eno onih strug, koje so v lagunah s črnimi visokimi hrastovimi koli zaznamovane.

Pustivši „Giardin pubblico“ daleč na levej in „Isola S. Giorgio maggiore“ s svojo lepo kupeljnato cerkvijo na desnej strani kmalu priveslamo v sredo dveh malih otokov, na kojih so bolnišnice in hiralnice beneške. Potem pa vedno dalje proti jugu veslaje zagledamo po enournej vožnji k času očem dobrodejno in lepo zidovje s cerkvijo in obzidanim vrtom, cilj našega izleta: otok San Lázaro.

Ker je bil praznični dan, vihrala je nad poslopjem — rdeča zastava s polumesecem. Začudjen vprašam enega gondolirjev, kakov pomen ima ta zastava, a on mi razloži, da je to turška zastava ter da samostan sv. Lazara stoji pod turško oblastjo. Povedati moram, da me to razjasnilo nič nij kaj posebno razveselilo. V prvem trenutju me je celó nekakova nejevolja obšla mislečega pri sebi, da bi tudi jaz, stopivši na tla tega „turškega teritorija“ utegnel pod turško oblast priti, in menda sem se tudi čudno namuznol, ker je drugi gondolir, ki mi je v obraz gledal, brž priskočil s tolažno besedo, da ta oblast turška velja samo za slučaje vojne, da pa otok sicer stoji „pod obrambo leva sv. Marka“, kakor se je z nekakim Benečanu dobro pristojnim

ponosom izrazil. „Hvala Bogú“, pomislim na to brž pri sebi, „raji pod benečanskim levom nego pod turškim polumesečem.“ V tem trenutju gondolirja zakreneta barko prav blizo okoli ogla samostanskega obzidja in z enim močnim pokretom vesel pridržimo v nekov kôt, ki je luki bil podoben, k glavnemu vhodu samostana.

Jedva se ladjica dobro ustavi, uže nam pride nasproti — pa ne kakov samostanski bradati „frater“ —, nego elegantni vratar, ki bi vsakej palači delal čast, lepó vzraščén mož najboljših let, v finej opravi, z zlatoobrobljeno kapico na glavi, z lepo polno brado, poln finih manér. Lepi mož dela jako dober utis na vsakega prišleca.

Po lepem pozdravu spravi naju fini vratar brž čez stopnjice v vežo, kjer nas poprosi kratkega potrpljenja, da ide v samostan najni prihod naznanit. Nij trebalo dolgega potrpljenja; kmalu se je vrnil ter nas peljal v sprejemno sobo, kjer imava zopet sama nekoliko časa potrpeti.

To je elegantna sprejemnica, kakovih sem do zdaj malo videl! Treba je pred vsem ne pozabiti, da smo v samostanu sv. Lázarja, ki se tudi samostan Mekhitaristov“ ali pa tudi „Otok Svetnika“ imenuje. Ta „Svetnik“ pa nij menda sv. Lazar sam, kakor bi morebiti kdo mislil, temveč nikdo drug nego osnoveatelj tega samostana, neki mož, z imenom „Mekhitar“, svetnik v naših modernih časih. Naj mi bode dovoljeno, dokler tu v sprejemnici ofielnega sprejema pričakujem, nekoliko o kraju, v kojem se zdaj nahajamo in o početku tega samostana spomeniti.

L. 1715. spomladi pride v Benetke neki podvzetni Armenec, po imenu Mekhitar, z malim spremstvom svojih. Gotovo je ta mož dobro svoj čas obračal in mnogo zaupanja si vedel pridobiti, ker mu je l. 1717. dože Giov. Cornaro oni otok v dar poklonil. Ta dar pa na sebi nij bil kaj posebnega, če se pomisli, da je bil ves z dračjem preraščén, zavetje zajcem in divjim pticam ter borno pribežališča gobovih in najubožnejših ljudij, tedaj po pravici otok ubogega Lazarja. Kaj je marljiva roka Mekhitarja in njegovih pomočnikov iz tega otoka storila, videti je šče sedaj: cvetoči vrt in krasno poslopje, kterega notranjost nam se v nekojih minutah ima odpreti.

Nij tedaj čudo, da Mekhitar slovi v samostanu kot „patriarh“, kot „svetnik“, po kojem se otok — „Mekhitarjev, svetnikov otok“ zove.

Med tem, ko jaz skoz okno gledam na prirodo, koja v bujnej rasti obdaje samostan, kliče me soproga, ki je stala pred neko doprsno na tleh k stolu prislonojeno sliko, naj si njo i jaz ogledam, ter jej povem, koga bi ona predstavljala. Koj na prvi pogled spoznam sliko Lord Byrona. „Byron je to? Lord Byron?“ odvrne ona vzradostjena, a predno se utegneva dalje o tem pogovoriti, uže so vrata odprta in pred nama stoji majhne postave mož v črnem talarju, črno prepasan, „oče“ . . . mlad gospod, z lepo črno brado, z orlovskim nosom, živih črnih očij in čistega belega obraza, s kojega je sijala prijaznost in zadovoljnost. Oče naju srčno sprejme, premda (ali baš ker?) je to bila njegova zadača, prišlecem in obiskovalecem samostana imenitnosti razlagati, kakovi obiski se na sv. Lazarju štejejo k navadam vsakdanjega kruha. Pričelo se je tedaj tolmačenje slik, knjig, imenitnostij, redkostij itd. Tu so več nego dvetisoč let stare armenske knjige, cela knjižica redkih rokopisov; tam stoji v metalnem okviru z zlatom napisani kos nekega sanskritskega rokopisa, (črno dno, zlate črke); tam stoji miniaturna podoba nekega papeža iz finega alabastra, prečudno lepo delo pod steklenim pokro-

vom; tam zopet dve mumiji itd. Posebno krasno je strop ene sobe naslikan, od prvih mojstrov prejšnjega stoletja. Sploh prizemske sobe, v koje sva prvič bila peljana, zavzimajo oči gledalca z nenavadno čistostjo vseh prostorov in z nežnostjo vseh predmetov, katerim lastnostim se obiskovalec nehoté začudi. Isto velja o krasnej obednici, v kateri je miza bila baš pokrita z najfinejšimi in najčiščimi jednimi pripravami.

Ene teh sob ne smem pozabiti, „sobe Lord Byron-ove“, kakor se zove; zakaj takó, o tem pozneje. Sredi te sobe stoji miza s „knjigo za prišlece“. Ta knjiga je prava „internacionalna“ knjiga, kajti so v njej posebni predeli za najraznejše narodnosti evropejske. Kadar tja prideš, blagi čitatelj, najdeš lahko, (ako ti je za to mar) v oddelku, ki je „nazione slava“ napisan, tudi moje in moje soproge skromno imé. Nij težko teh podpisov tam najti, ker stojita pod letno številko 1876 prva. Ne zameri mi, potrpljivi čitatelj, tega prijateljskega opomena na tem mestu: sej stvar nima drugega pomena, nego da ste v onej knjigi dve slovanski imeni več.

Morda pa je ta opazka naivna, morda celó izrod samoljubnosti? Oprosti; turist sem, tedaj človek nekoliko samosvojen, reci celó, samoglaven, tudi samoljuben, ako hočeš; in takim ljudem treba velikodušno oproščati. Sicer pak nisem brez ponižnosti. Prašan od „očeta“ . . . samostanskega za imé, nisem ga dolgo zatajeval, mené morda sam pri sebi: „Mož me praša za imé iz naravskega vzroka, ker ga ne vé, in jaz mu je tudi brez ovinkov povem.“ Sej tega si ne bodem domišljeval v Benetkah, da bi me tam bojé morali poznati?! — Gotovo bi to smešno bilo, kaj takega si domišljevati. Sej slovenski človek niti na domačej, slovenskej zemlji — kakor je menda marsikomu znano —, ne sme vselej pričakovati, češ, „gotovo me poznajo“. Da samo eden nasprotni dokaz povem. Nedavno — menim, da 13. avg. t. l. — je neki, celó slavni slov. pisatelj, (in pri tem prvi slovenski pesnik) rečnega se prepričal. Da njega rodoljubi, celó rojaki niso poznali, ali je to kaj čudnega? — Gotovo ne. „Nij ga razve Bogá, ki vse ljudi pozna.“ Nekoliko čudneje bi utegnolo biti, kar je rečeni pisatelj odgovoril — Perun vedi, iz kakega vzroka! — rekši, ko so ga odlični Slovenci prašali za ime: „Sam ne vem, gospoda, kdo da sem“. — Očitno je slavnega moža pri vprašanju za imé, kar se mu menda nikoli šče nij zgodilo, spomin tako zapustil, da je svoje lastno ime pozabivši nekako slavnega Sokrata se spomnil, ki je — med nami rekoč — sicer trdil, da „ve, da nič ne vé“, tega pa si nesvest bil, da je baš s tem trjenjem dokazal, da vendar šče nekaj vé. Potujoči slovenski pesniki tudi v časih „habent sua fata“! —

O Mekhitar, ti veliki „blaženec“ San-Lazarski, odpusti mi to zablodjenje s tvojega blaženega otoka! Tebi v zadostjenje hočem ga odslej na daleko in na široko, ne praznično sicer opevati, pač pak v vsakdanjej prozi opisovati. Da pa to morem tem dostojneje storiti, potrpi do prihodnje „Zore“, t. j. štirinajst dnij! Sej si se ti, ako prav vem, več nego triindvajset let na tem otoku potil, dokler si mu dal oni pošteni obraz, koji se zdaj prišlecu in dangubečemu turistu tolikanj prijazno nasproti smehljá!

(Dalje pride.)

Listnica. Zopet smo prisiljeni nekoje gg. pisatelje za potrpljenje prositi, da njih spisi niso šče prišli na vrsto. — Uljudno prosimo za doplačanje naročnine.

Popravki. Na str. kon. 273 čitaj 1859 (m. 1827); — na str. 280 Wokulat (m. Wokaun).